

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Веска Шошева, за дисертационния труд на Снежана Стоянова Велева на тема „Изграждане и развиване на социална компетентност при деца с разстройства от аутистичния спектър“, за придобиване на ОНС „доктор“ в област на висше образование

1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2 Педагогика, научна специалност „Специална педагогика“

Дисертационният труд на Снежана Велева разглежда проблем, чиято актуалност е неоспорима. Съвременните научни изследвания, свързани с аутизма, разкриват различни недостатъци, относно изследване на отделни страни на това състояние. В контекста на педагогическата работа с деца от аутистичния спектър, дейностите предоставят много добри възможности за корекция и социална рехабилитация, ако са добре дидактически подбрани и умело реализирани.

В научноизследователската си процедура Велева е реализирала успешен опит да открие възможностите за педагогическо взаимодействие с тази група деца и да предостави последователно стъпки за успешен преход към процеса на социализация.

Дисертационният труд е разгънат на 168 страници основен текст. Аналитичната част е представена в 28 таблици, 40 диаграми и 2 фигури. Релевантната литература включва 145 източника, от които 97 на кирилица, 41 на латиница и 7 интернет източника. В дизайна на изследването са представени обекта, предмета, целта, задачите и двете хипотези на изследователската процедура, които са коректно формулирани и отразяват адекватно замисъла на докторанта. В изследването участват 48 специалисти, работещи с деца с РАС, както и 15 деца, диагностицирани като деца с аутизъм. Периодът на изследването е от 2016 до 2019 година, т.е. 3 учебни години.

За включването на децата с РАС в процедурата на изследване е взето информирано съгласие на родителите.

Както децата, включени в изследването, така и специалистите са от градовете Шумен, Варна, Русе и Бургас (община Айтос). В тези населени места за нуждите на изследователската процедура са привлечени РЦПГО, ЦСОН, ЦШПР, ЦСРИ, Център за ерготерапия и др.

Разнообразието от центрове, в които е проведено изследването е позволило на докторанта да вникне по-дълбоко във възможностите на отделните дейности, които се

осъществяват в тях в контекста на целта на изследването, а именно изграждане и развитие на социални компетентности при изследваната група деца.

Бележката ми тук е, че би било по-добре „специалистите“ – понятие, използвано от докторанта, да се отлиферира по групи: ресурсни учители, педагогически специалисти (психолози и логопеди) и специалисти (ерготерапевти и рехабилитатори). Подобно разграничаване в групи дава възможност да се открият разликите в отговорите на всяка от групите, както в анкетата, така и в чек-листа.

Подбраните методи са адекватни на формулираните цел и хипотези на изследователската процедура: анкета, чек-лист, АТЭС.

В изследователската процедура се очертават две изследователски полета. Първото е свързано с историческото развитие на концепциите за аутизма, а второто поле изцяло обхваща анализа на възможностите за изграждане и развитие на социалната компетентност при деца с РАС. Акцентът на дисертацията изцяло е позициониран във второто изследователско поле, което е разбираемо от гледна точка на заявените позиции на докторанта. Аналитичната част на изследователската процедура разкрива различни страни на едно проучване, което търси отговор на въпроси – как и чрез какви подходи и с каква продължителност трябва да бъдат организирани дейности с децата с РАС с оглед оптималното постигане на възможностите на тези деца да изградят определено равнище на социална компетентност?

Представените чрез таблици и диаграми резултати предоставят обективна информация за извършеното от докторанта. Анкетите разкриват както положителни страни от дейността на работещите с деца с РАС, така също и слабости и нерешени проблеми. Прави впечатление, че при анкетите, специалистите считат, че е необходимо да се работи с деца с РАС за развиване на социална компетентност, но са категорични, че това не е възможно да се осъществи в рамките на една година. Проучването потвърждава и факта, че работещите с деца с РАС използват сензорно въздействие и са категорично убедени за връзката – сензорно въздействие – социална компетентност (таблица 9, диаграма 5). Следва да се подчертае, че насочеността на докторанта в търсенето и разкриването на тази връзка е абсолютно обосновано и е успешен опит да бъде разкрита последната, като се потърсят и възможности за нейното оптимизиране. Интересни са получените резултати от въпросите, отнасящи се до обогатяване знанията на работещите с деца с аутизъм, относно социалната компетентност, нейното съдържание и параметри на проявление, както и изграждането на социална компетентност чрез сензорна терапия. Тук отговорите са изцяло изместени в полето на

утвърдителност, което несъмнено постави въпросите, свързани с повишаване квалификацията на работещи специалисти за работа с деца с РАС. Тук категорично и ясно е заявена личната позиция на докторанта.

Резултатите от чек-листа показват положителна тенденция при децата, в резултат на проведената терапия, като едновременно с това поставят и много въпроси, свързани с динамиката на изграждане на умения, индивидуалната характеристика на всяко дете и нейното влияние върху социалното умение и отношението с връстниците. Положително тук, което може да се посочи, е подробния анализ, реализиран от докторанта, което и позволява по-нататък при формулирането на изводите и препоръките за практиката да посочи конкретните възможности и нерешените проблеми, относно развиването на социална компетентност при тази група деца.

Резултатите от АТЕС, обаче, се нуждаят от по-коректен коментар. Тук би било по-добре ясно и точно да се посочи дали това са проценти на получени резултати, или точки, с които се определя степента на нарушение на всяко едно от децата. Въпросът ми тук към докторанта е как точно са отчетени получените резултати? Налице ли е реализирането на независимата количествена и качествена оценка? И към този въпрос следва ли да се разбира, че в изследването е прието само оценката на родителите, без независима външна оценка? АТЕС е ориентировъчна скала и това позволява известна модификация, но е необходима по-голяма категоричност.

Солидаризирам се с направените от докторанта изводи и посочените приноси на дисертационното изследване. Публикациите (5 на брой), от които 1 самостоятелна и 4 в съавторство разкриват отделните етапи на изследователската процедура. Последните са представени в сборници от научни конференции и годишници.

Авторефератът отразява коректно съдържателната страна на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Снежана Велева разглежда проблем с особена значимост за педагогическата практика. Разработен е задълбочено, използвани са адекватни методи за проучване на проблема и са предложени варианти за работа с практическа стойност. Предвид на това предлагам на членовете на уважаемото научно жури да подкрепят с положителния си вот придобиването на ОНС „доктор“ от Снежана Стоянова Велева в област на висше образование I Педагогически науки.

професионално направление 1.2 - Педагогика, научна специалност „Специална педагогика“.

05.02.2020
Стара Загора

Изготвил становището

проф. В. Шошева